

Анотація на вибірккову навчальну дисципліну «Психологічні технології маніпулювання»

Рівень вищої освіти - *другий (магістерський) рівень вищої освіти*

Кількість кредитів - 4

Компонент освітньої програми: *вибіркковий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Столяренко Ольга Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент,
e-mail: stolyarenko.ob@gmail.com

Опис дисципліни

1. **Актуальність курсу** обумовлена широким розповсюдженням маніпулятивних прийомів у сучасному суспільстві. Вивчення цієї дисципліни допомагає розуміти природу та механізми маніпуляцій, які використовуються в міжособистісному спілкуванні, засобах масової інформації, рекламі, політиці та інших сферах. Таким чином, дисципліна є актуальною як для професіоналів, що працюють з людьми (психологів, педагогів, маркетологів, PR-спеціалістів), так і для будь-кого, хто прагне поліпшити свої навички спілкування та критичне мислення в умовах сучасного інформаційного простору.

2. **Метою дисципліни** є надання студентам знань та практичних навичок щодо розуміння, виявлення і застосування різних психологічних технік впливу та маніпуляцій. Курс охоплює вивчення механізмів маніпуляції, способів захисту від них, а також етичних аспектів використання таких технологій. Студенти навчаються аналізувати ситуації впливу, розпізнавати маніпулятивні прийоми та використовувати методи переконання і взаємодії з людьми у професійних та особистих цілях.

Завдання курсу:

1. Вивчення основ маніпуляції – розуміння того, що таке маніпуляція, як вона виникає, які її основні принципи та методи.
2. Аналіз психологічних механізмів впливу – дослідження основних психологічних механізмів, що використовуються для маніпулювання поведінкою та свідомістю людини.
3. Розпізнавання маніпулятивних технік – розвиток навичок виявлення маніпулятивних методів в повсякденному житті, медіа, рекламних кампаніях, міжособистісних відносинах.
4. Вивчення захисних стратегій – розробка стратегій для захисту від маніпуляцій, розвиток критичного мислення і психологічної стійкості.
5. Аналіз етичних аспектів маніпуляції – розгляд етичних питань використання маніпуляційних технік в різних сферах діяльності.
6. Практичне застосування знань – участь у практичних заняттях, де студенти зможуть застосувати теоретичні знання на практиці, навчитися розпізнавати маніпуляції та захищатися від них.
7. Дослідження маніпуляцій в медіа та рекламі – аналіз прикладів маніпулятивних стратегій в медіа, політиці, соціальних мережах та рекламних кампаніях.

Такі завдання допоможуть студентам краще зрозуміти, як функціонують маніпулятивні технології, і розвинути навички для захисту від них

3. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни.

1. Сутність маніпуляції.
2. Механізми психологічного впливу.
3. Маніпуляція в міжособистісних комунікаціях.
4. Маніпуляції в масовій комунікації.
5. Методи протидії маніпуляціям.
6. Етичні аспекти використання маніпуляцій.

4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і уміти:

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен знати:

- Основні поняття та визначення маніпуляції у психології.
- Психологічні механізми та принципи маніпулятивного впливу.
- Типи маніпуляцій і маніпуляторів, їх особливості та ознаки.
- Методи і прийоми психологічного впливу та маніпуляції.
- Етичні аспекти використання маніпулятивних технологій.
- Способи розпізнавання маніпулятивних технік і їх нейтралізації.

Уміти:

За підсумками вивчення дисципліни студент уміти:

- Визначати та аналізувати маніпулятивні техніки в різних ситуаціях.
- Розпізнавати маніпулятивні прийоми в особистісному та професійному спілкуванні.
- Використовувати психологічні методи для ефективного впливу та переконання.
- Протистояти маніпулятивним впливам та захищати свої інтереси.
- Застосовувати етичні принципи у використанні технологій психологічного впливу.

5. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з		

	обов'язковим повторним курсом)		
--	-----------------------------------	--	--

6. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях;

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

Основна література

1. Бутко М. П. Економічна психологія. навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 232 с.
2. Компанієць В. В. Економічна психологія: Конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 90 с.
3. Психологія праці та інженерна психологія : навч. посібн. / укл. О.С. Юрков. 2-ге вид, перероб. і доп. Мукачєво : МДУ, 2018. 187 с.
4. Ложкін Г. В. Економічна психологія: навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2016. 400 с.
5. Лозинський О.М. Економічна психологія та психологія підприємництва. Навчальний посібник. Львів : «Тріада плюс», 2020. 246 с.
6. Потапчук Є. М., Василенко О. М. Основи психолого-педагогічних досліджень: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2017. 160 с.
7. Столярєнко О.Б., Куриця А.І. Технології психологічних досліджень. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавництво «КНТ», 2022. 162 с.
8. Тріпак М.М., Столярєнко О.Б. Психологія фінансів. Підручник. Кам'янець-Подільський : ЗУНУ, 2024. 400с.

9. Chaikovska O., Stoliarenko O., Komarnitska L., Voloshchuk M. WebQuests as a Tool for Developing the Professional Communication Skills of Future Software Engineers in an Inclusive Educational Environment // *Environment. Technology. Resources: Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference* (Rezekne, Latvia, June 19–20, 2025). Vol. III. Rezekne: Rezekne Academy of Riga Technical University. 2025. P. 69-73.
10. Kirchler E., Hoelzl E. *Economic Psychology: An Introduction*. UK: Cambridge University Press, 2018. P. 34-60.
11. Helder C. *How to Influence People: Motivate, Inspire and Get the Results You Want* / C. Helder. – 2 edition. Wiley, 2019. 164 p.

Допоміжна література

12. Бурега В. В. Економічна психологія в схемах і таблицях : навчально-методичний посібник. Донецьк : ДонДАУ : АЛЕКС, 2023. 63 с.
13. Карамушка Л.М., Худякова Н.Ю. Мотивація підприємницької діяльності: Монографія. Київ-Львів : Сполом. 2021. 208 с.
14. Москаленко В.В. Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект [монографія] Київ : Вид-во "Центр соціальних комунікацій", 2012. 348 с.
15. Підприємництво : підручник. Харків : Укр ДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с.
16. Поведінка споживача [Електронний ресурс] : навч. посіб. Електронні текстові дані (1 файл: 2,28 Мбайт). Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 99 с.
17. Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі. Київ : Лібра, 2020. 270 с.
18. Arnold J. *Work Psychology* / J. Arnold, I. Coyne, R. Randall, F. Patterson. 7th ed. Pearson Education Limited, 2023. 654 p
19. Arnold-Forster A. *Feelings and Work in Modern History: Emotional Labour and Emotions about Labour* / A.Arnold-Forster, A.Moulds. Bloomsbury Academic, 2022. 280 p.
20. Dittmar Helga. *The Social Psychology of Material Possessions: To Have Is To Be* . New York : St. Martin's Press ; London : Harvester Wheatsheaf, 2019. 250 p.